

ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน คลินิกหมอครอบครัว หน่วยบริการปฐมภูมิ และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในจังหวัดนครราชสีมา

ณัฐดนัย โคตรบรรเทา*, มกรพันธ์ จูฑะรสก**, ประจักษ์ บัวผัน***^a

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัว หน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ศึกษา คือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ จำนวน 584 คน การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน และทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ทุกข้อ และวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช 0.96 และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 8 ธันวาคม 2565-8 มกราคม 2566 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.732$, $p\text{-value}<0.001$ และ $r=0.730$, $p\text{-value}<0.001$) ตามลำดับ ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรประกอบด้วย ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากร ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ และปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย สามารถร่วมกันในการพยากรณ์การปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 66.0 ($R^2=0.660$, $p\text{-value}<0.001$)

คำสำคัญ: ปัจจัยทางการบริหาร; ปัจจัยแห่งความสำเร็จ; คลินิกหมอครอบครัว

* นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^a Corresponding Author: ประจักษ์ บัวผัน E-mail: bprach@kku.ac.th

รับบทความ: 20 มี.ค. 66; รับบทความแก้ไข: 7 เม.ย. 66; ตอบรับตีพิมพ์: 7 เม.ย. 66; ตีพิมพ์ออนไลน์ 9 พ.ค. 66

Administrative Factors and Key Success Factors Affecting the Family Care Clinic of Primary Care Unit and Network of Primary Care Unit among Health Personnel in Nakhon Ratchasima Province

Nathdanai Khotbanthao*, Mukkarapan Jutarasaka**, Prachak Bouphan***^a

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study administrative factors and key success factors affecting family care clinic of primary care unit and network of primary care unit among health personnel in Nakhon Ratchasima province. A set of 132 health personnel was selected using stratified random sampling techniques from the total of 584 health personnel in the population. Questionnaire was evaluated by three experts yielding an IOC value of more than 0.50 in all items and its reliability was tested with Cronbach's alpha coefficient of 0.96. Qualitative data were collected using In-depth interviews with 12 key informants. The data were collected between 8th December 2022 and 8th January 2023, and analyzed with descriptive and inferential statistics at a significant level of 0.05.

The results showed that the administrative factors and key success factors had a significantly high relationship with the family care clinic in Nakhon Ratchasima province, ($r=0.732$, $p\text{-value}<0.001$ and $r=0.730$, $p\text{-value}<0.001$, respectively). Four that four variables consisted of two variables of administrative factors; management and man power including two variables of key success factors; development of health care facility image and the connection between the primary care unit and the secondary hospitals, affected and could jointly predicted the performance of the family care clinic of primary care unit and network of primary care unit in Nakhon Ratchasima province at 66.0 percentage ($R^2=0.660$, $p\text{-value}<0.001$).

Keywords: Administrative factors; Key success factors; Family care clinic

* Master of Public Health (Public Health Administration) Candidate, Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

** Instructor, Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

*** Associate Professor, Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

^a Corresponding Author: Prachak Bouphan E-mail: bprach@kku.ac.th

Received: Mar. 20, 23; Revised: Apr. 7, 23; Accepted: Apr. 7, 23; Published Online: May 9, 23

บทนำ

ในปัจจุบันระบบสุขภาพของประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง สถานะสุขภาพของประชาชนเปลี่ยนเป็นสังคมผู้สูงอายุ เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเรื่องของการเข้าถึงบริการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขได้มีการดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัว เป็นระบบบริการที่มีทีมหมอครอบครัวดูแลประชาชน ทุกคนทุกครอบครัวจะมีหมอประจำตัวที่เปรียบเสมือนญาติให้การดูแล แบบใกล้บ้าน ใกล้ใจ การดำเนินงานของคลินิกหมอครอบครัวคือระบบการให้บริการที่ยืดหยุ่นกว่า “บริการทุกคน บริการทุกอย่าง บริการทุกที่ บริการทุกเวลา ด้วยเทคโนโลยี เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการของประชาชนให้เท่าเทียมและทั่วถึง”⁽¹⁾

คลินิกหมอครอบครัว มีการให้บริการสุขภาพปฐมภูมิรับผิดชอบดูแลประชาชน 8,000-12,000 คน บูรณาการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มุ่งดูแลสุขภาพของประชาชนแบบองค์รวมอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานการให้บริการทั้งการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มเสี่ยง การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล การคุ้มครองผู้บริโภค การส่งต่อผู้ป่วยที่เกินขีดความสามารถ การฟื้นฟูสุขภาพและการดูแลสุขภาพในผู้ป่วยระยะยาว ถือเป็นบทบาทที่มีความสำคัญ และเปรียบเสมือนฟันเฟืองที่คอยขับเคลื่อนระบบสาธารณสุขของประเทศมีการดูแลรักษาผู้ป่วยอย่างทั่วถึงและอย่างเท่าเทียม โดยมีแนวทางหลักในการปฏิบัติงานของคลินิกหมอครอบครัว ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างเสริมสุขภาพ 2) การดูแลเป็นที่พึ่งในยามเจ็บป่วย 3) การดูแลรักษา เยียวยา บำบัดฟื้นฟู 4) การให้คำปรึกษาแนะนำ 5) การดูแลในกรณีที่มีการส่งต่อ 6) การเสริมพลังให้ประชาชนเข้าใจสุขภาพตนเอง และ 7) การจัดทำข้อมูลสถานะสุขภาพประจำครอบครัว⁽²⁾

การดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมินั้นต้องอาศัยหลายปัจจัยในการดำเนินงาน โดยเฉพาะปัจจัยทางการบริหาร ซึ่งถือเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ซึ่งปัจจัยทางการบริหารประกอบด้วย 1) ด้านบุคคล 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านเวลา และ 6) ด้านเทคโนโลยี⁽³⁾ ซึ่งปัจจัยการบริหารถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติงาน โดยปัจจัยทางการบริหารจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้นอกจากปัจจัยทางการบริหารมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือปัจจัยแห่งความสำเร็จซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตาม 2) หน่วยงานสนับสนุนทุกระดับมีแผนงานสนับสนุน 3) การลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสนใจในการมีส่วนร่วม 4) การสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ 5) การพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ และ 6) การเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย⁽⁴⁾ ปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นจะทำให้การปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา มีหน่วยบริการขึ้นทะเบียนเป็นคลินิกหมอครอบครัว หน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ทั้งหมด 131 ทีม แบ่งเป็น คลินิกหมอครอบครัว หน่วยบริการปฐมภูมิ 71 ทีม และคลินิกหมอครอบครัวเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ 60 ทีม แต่ยังไม่ครอบคลุมประชาชนในจังหวัด จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา ประจำปี 2565 โดยมียุทธศาสตร์ ที่ 2 ด้านบริการเป็นเลิศ มีการกำหนดโครงการพัฒนาระบบการแพทย์ปฐมภูมิ กำหนดตัวชี้วัดว่า 1) ร้อยละของการจัดตั้งหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ตามพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 และ 2) ร้อยละของประชาชนที่มีรายชื่ออยู่ในหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ได้รับการดูแลโดยแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว หรือแพทย์ที่ผ่านการอบรมและคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ เพื่อให้ประชาชนมีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว และทีมสหวิชาชีพให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ ให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง สามารถดูแลตนเองและครอบครัว เบื้องต้นเมื่อมีอาการเจ็บป่วยได้อย่างเหมาะสม ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เป็นธรรม ปลอดภัย และเท่าเทียม⁽⁵⁾ โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ได้มีการดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เพื่อดูแลกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 32 อำเภอ และปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมาได้มีการดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัวอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้บริการเชิงรุก ดูแลสุขภาพประชาชนแบบองค์รวมและต่อเนื่อง ซึ่งจากรายงานสรุปผลวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงาน ในเบื้องต้น พบว่ายังมีข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยในปีงบประมาณ 2564 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ยังมีตัวชี้วัดบางข้อที่เกี่ยวข้องกับการบริการปฐมภูมิที่ยังไม่ผ่านตามเป้าหมาย⁽⁶⁾ จากความเป็นมาและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจการศึกษา เพื่อที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัว หน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น ซึ่งจะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ และระดับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จมีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัว
หน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 584 คน⁽⁷⁾

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 584 คน ที่ได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple linear regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของ Cohen⁽⁸⁾ ดังนี้

เมื่อกำหนดให้

$R_{Y.A,B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Full model ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปร จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานสุขศาลาของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น⁽⁹⁾ ซึ่งเป็นลักษณะงานที่คล้ายคลึงกัน มีพื้นที่ทำการศึกษากว้างไกลเคียงกันและใช้หน่วยในการวิเคราะห์เหมือนกัน ในการทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้ค่า $R_{Y.A,B}^2 = 0.560$

$R_{Y.A}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Reduced model ($R_{Y.A,B}^2 - R_{Y.B}^2$) ซึ่งได้ค่า $R_{Y.A}^2 = 0.534$

$R_{Y.B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่เปลี่ยนแปลง (R^2 Change) เมื่อไม่มีตัวแปรที่ต้องการทดสอบ $R_{Y.B}^2 = 0.026$

λ คือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนตัวแปรอิสระและอำนาจการทดสอบ

w คือ จำนวนตัวแปรอิสระนอกเหนือจากตัวแปรที่ต้องการทดสอบ(เซต A)=0

u คือ จำนวนตัวแปรอิสระที่ต้องการทดสอบ (เซต B) เท่ากับ 19 ตัวแปร

v คือ ค่าที่ได้จาก $V = N - u - w - 1$

จากการใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดตัวอย่างได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 132 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือ 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม มีทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล **ส่วนที่ 2** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) มีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ⁽¹⁰⁾ (5, 4, 3, 2, 1) **ส่วนที่ 3** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ⁽¹⁰⁾ (5, 4, 3, 2, 1) **ส่วนที่ 4** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมา โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า มีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ⁽¹⁰⁾ (5, 4, 3, 2, 1) และ **ส่วนที่ 5** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมา โดยเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดให้เติมข้อความ และแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการนำข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณที่พบปัญหา แล้วนำประเด็นปัญหามาใช้สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งในครั้งนี้อยู่วิจัยกำหนดประเด็นไว้ 4 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร **ส่วนที่ 2** เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ **ส่วนที่ 3** เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมา และ **ส่วนที่ 4** เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งทั้งหมดเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์โดยภาพรวมและรายด้านของปัจจัยทางการบริหาร และปัจจัยแห่งความสำเร็จระหว่าง การปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมา และสถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple linear regression analysis) เพื่อหาปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

การพิทักษ์สิทธิของอาสาสมัคร

ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญและพิทักษ์สิทธิของบุคคลที่ร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ 1) หลักความเคารพในบุคคล (Respect for person) คือเคารพในการขอความยินยอมโดยให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนและให้อาสาสมัครตัดสินใจ เคารพในความเป็นส่วนตัวของอาสาสมัคร เคารพในการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวของอาสาสมัคร และเคารพในความเป็นผู้อ่อนด้อย เพราะบาง 2) หลักคุณประโยชน์ และไม่ก่ออันตราย (Beneficence) คือการประเมินความเสี่ยง หรืออันตรายที่อาจเกิดจากการวิจัย ได้แก่ อันตรายต่อร่างกาย จิตใจ สถานะทางสังคม และฐานะทางการเงิน และทางกฎหมาย การประเมินการให้คุณประโยชน์ (Benefit) ได้แก่ ประโยชน์ทางร่างกาย ประโยชน์ทางด้านจิตใจ ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ และประโยชน์ต่อวงการวิทยาศาสตร์/สังคม 3) หลักยุติธรรม (Justice) คือการให้ความเป็นธรรม ประเมินจาก การเลือกอาสาสมัคร การจัดอาสาสมัครเข้ากลุ่มศึกษา มีความอิสระในการตัดสินใจ ไม่บังคับขู่เข็ญ หรือทำให้เกรงใจ และการตัดสินใจจะไม่ส่งผลกระทบต่องานปัจจุบันรวมถึงอนาคตข้างหน้า และข้อมูลที่ได้จากผู้วิจัยเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ โดยเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะเป็นภาพรวมไม่ระบุถึงตัวบุคคลหรือสถานที่ทำงาน หรือข้อมูลต่าง ซึ่งผู้วิจัยมีมาตรการในการรักษาความลับ โดยในแบบสอบถามไม่มีการระบุเพียงรหัสชุดแบบสอบถามเท่านั้น และก่อนการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยจะต้องได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากทางคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งงานวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2565 ลำดับที่ 4.3.03 : 37/2565 เลขที่ HE652189 และผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 8 ธันวาคม 2565-8 มกราคม 2566

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 76 คน คิดเป็น 57.6 โดยมีอายุเฉลี่ย 34.43 ปี (SD=7.13) อายุต่ำสุด 24 ปี อายุสูงสุด 59 ปี มีสถานภาพสมรส จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 23,129.62 บาท (SD=9,311.51 บาท) และกลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับทักษะและสมรรถนะในการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 โดยเคยฝึกอบรม 1 ครั้ง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 มีค่ามัธยฐาน 1 ครั้ง (SD=1.10)

2. ระดับปัจจัยทางการบริหารกับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.79 (SD=0.64) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.89 (SD=0.66) ส่วนรองลงมา คือปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 (SD=0.70) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.72 (SD=0.76) ส่วนรองลงมา คือปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยี อยู่ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.73 (SD=0.78)

3. ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จกับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.88 (SD=0.53) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.03 (SD=0.59) ส่วนรองลงมา คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.89 (SD=0.65) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสนใจในการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.82 (SD=0.62) ส่วนรองลงมา คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานสนับสนุนทุกระดับมีแผนงานสนับสนุน อยู่ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.83 (SD=0.61)

4. ระดับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.08 (SD=0.49) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามปัจจัย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำข้อมูลสถานะสุขภาพประจำครอบครัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.23 (SD=0.56) รองลงมา คือ การดูแลเป็นที่พึ่งในยามเจ็บป่วย อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 (SD=0.57) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การให้คำปรึกษาแนะนำ อยู่ในระดับมาก 3.99 (SD=0.58) รองลงมา คือ การดูแลรักษา เยียวยา บำบัดฟื้นฟู อยู่ในระดับมาก 4.01 (SD=0.61)

5. ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

5.1 ปัจจัยทางการบริหาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ

ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.732$, $p\text{-value}<0.001$) เมื่อพิจารณาปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ($r=0.715$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านบุคลากร ($r=0.705$, $p\text{-value}<0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และด้านเวลา ($r=0.679$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านเทคโนโลยี ($r=0.631$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านงบประมาณ ($r=0.606$, $p\text{-value}<0.001$) และด้านวัสดุอุปกรณ์ ($r=0.589$, $p\text{-value}<0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา ดังรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยทางการบริหาร	การปฏิบัติงานคลินิกหออกรับครัวของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (r)	$p\text{-value}$	ระดับ ความสัมพันธ์
ภาพรวมปัจจัยทางการบริหาร	0.732***	< 0.001	สูง
1. ด้านบุคลากร	0.705***	< 0.001	สูง
2. ด้านงบประมาณ	0.606***	< 0.001	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.589***	< 0.001	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการ	0.715***	< 0.001	สูง
5. ด้านเวลา	0.679***	< 0.001	ปานกลาง
6. ด้านเทคโนโลยี	0.631***	< 0.001	ปานกลาง

***Correlation is significant at the 0.01 level

5.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ภาพรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.730$, $p\text{-value}<0.001$) เมื่อพิจารณาปัจจัยแห่งความสำเร็จรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ ($r=0.686$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย ($r=0.669$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านการลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม

($r=0.650$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตาม ($r=0.610$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านหน่วยงานสนับสนุนทุกระดับมีแผนงานสนับสนุน ($r=0.581$, $p\text{-value}<0.001$) และด้านการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ ($r=0.580$, $p\text{-value}<0.001$) ดังรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยแห่งความสำเร็จกับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	การปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	$p\text{-value}$	ระดับความสัมพันธ์
ภาพรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จ	0.730***	< 0.001	สูง
1. ด้านผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตาม	0.610***	< 0.001	ปานกลาง
2. ด้านหน่วยงานสนับสนุนทุกระดับมีแผนงานสนับสนุน	0.581***	< 0.001	ปานกลาง
3. ด้านการลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม	0.650***	< 0.001	ปานกลาง
4. ด้านการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ	0.580***	< 0.001	ปานกลาง
5. ด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ	0.686***	< 0.001	ปานกลาง
6. ด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย	0.669***	< 0.001	ปานกลาง

***Correlation is significant at the 0.01 level

6. ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวในจังหวัดนครราชสีมา ที่ถูกเลือกเข้าสมการคือ ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระที่ไม่ได้ถูกเลือกเข้าสมการคือตัวแปรที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่า 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับ ดังนี้ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ($p\text{-value}=0.019$) ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ ($p\text{-value}=0.001$) ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย ($p\text{-value}=0.001$) และปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากร ($p\text{-value}=0.006$)

จากผลการศึกษาได้สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $Y = 1.236 + (0.153)(\text{ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ}) + (0.208)(\text{ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ}) + (0.203)(\text{ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย}) + (0.162)(\text{ปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากร})$ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อคะแนนตัวแปรปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย และปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากร เพิ่มขึ้น 1 หน่วยทำให้คะแนนการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวในจังหวัดนครราชสีมา เพิ่มขึ้น 0.153, 0.208, 0.203 และ 0.162 ตามลำดับ ค่าคงที่ของการทำนายเท่ากับ 1.236 โดยตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์ และมีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 66.0 ดังรายละเอียดตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ในจังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปร	B	Beta	T	p-value	R	R ²	R ² adj	R ² -change
1. ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ	0.153	0.210	2.376	0.019	0.715	0.512	0.508	-
2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ	0.208	0.255	3.449	0.001	0.777	0.603	0.597	0.091
3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย	0.203	0.254	3.545	0.001	0.800	0.639	0.631	0.036
4. ปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากร	0.162	0.235	2.777	0.006	0.812	0.660	0.649	0.021
ค่าคงที่ 1.236, F = 61.617, p-value <0.001, R = 0.812, R ² = 0.660, R ² adj = 0.649								

7. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าในการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัว มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณที่ยังอาจไม่เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการในการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวในด้านต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณแก่คลินิกหมอครอบครัวให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัว

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานคลินิกหออกรับผู้ป่วยบางแห่งยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตรับผิดชอบ หน่วยงานสนับสนุนทุกระดับควรมีแผนงานสนับสนุนในการทำงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ และมีการสนับสนุนด้านต่างๆ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นคลินิกหออกรับควรมีการวางแผนร่วมกับหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนในพื้นที่และมีการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องความต้องการของประชาชน เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงชุมชนและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และบุคลากรสาธารณสุขควรมุ่งเน้นการให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้และความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง หรือการแนะนำเพื่อให้เห็นถึงทางเลือกในการตัดสินใจ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจอย่างถูกต้องและสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

8. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิ และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดจากจำนวนทั้งหมด 132 ฉบับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะทั้งหมด 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 28.0 โดยปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากร ร้อยละ 59.5 พบว่า ในการปฏิบัติงานมีภาระงานมากจนเกินไป ซึ่งยังขาดบุคลากรที่รับผิดชอบเป็นงานประจำ ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน โดยมีข้อเสนอแนะให้ ผู้บริหาร ควรมีการจัดทำวางแผนอัตรากำลัง และจัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสมกับภาระงานที่ชัดเจน ปฏิบัติงานให้ตรงตำแหน่ง ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร รองลงมาคือ ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ ร้อยละ 45.9 พบว่าการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงานมีความไม่เหมาะสมกับภาระงาน และเบิกจ่ายงบประมาณอาจมีการล่าช้าเนื่องจากการทำเอกสารทางราชการ โดยมีข้อเสนอแนะให้ ผู้บริหารในหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการวางแผนในการสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของหน่วยบริการ และมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ปัจจัยทางการบริหาร จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.732$, $p\text{-value}<0.001$) เนื่องจากปัจจัยทางการบริหารถือว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก เพื่อให้ได้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจัยที่สำคัญเพื่อให้เกิดการดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย บุคลากร เงินหรือค่าตอบแทน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

การบริหารจัดการ ซึ่งนอกจากปัจจัยจำเป็นทั้ง 4 ปัจจัยนี้แล้ว ยังมีปัจจัยที่มีความสำคัญอีก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน ปัจจัยด้านเทคโนโลยี อำนวยความสะดวกในการทำงาน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ⁽¹¹⁻¹³⁾

1.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.730$, $p\text{-value}<0.001$) เนื่องจากปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ โดยภารกิจพื้นฐานของหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ คือ การเป็นหน่วยบริการสุขภาพประชาชนทุกกลุ่มวัยโดยมีการให้บริการแบบผสมผสานทั้งในสถานบริการและนอกสถานบริการรวมถึงการจัดการกับปัญหาในชุมชนตามบริบทของพื้นที่ ตลอดจนการบริหารจัดการเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี และการบริการที่ต้องดำเนินการภารกิจที่จะต้องปฏิบัติงานให้ครอบคลุมโดยเน้นตามสภาพปัญหาสุขภาพของพื้นที่ที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ต้องการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานของทีมหออกรับ ซึ่งในการดำเนินงานที่สำคัญผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและติดตาม หน่วยงานแผนงานสนับสนุน มีความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ พัฒนาภาพลักษณ์และการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายอื่นๆ ในเขตพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ภาพรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา⁽¹⁴⁻¹⁶⁾

2. ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple linear regression analysis) ได้แก่ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่าย และปัจจัยทางการบริหารด้านตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปร มีผลและสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 66.0 โดยสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่าปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการมีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ⁽¹⁷⁻¹⁹⁾ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการมีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ⁽¹⁴⁻¹⁶⁾ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกับโรงพยาบาลแม่ข่ายมีผลต่อการปฏิบัติงานคลินิกหออกรับหน่วยบริการ

ปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ⁽²⁰⁻²²⁾ และปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากรมีผลต่อการปฏิบัติงาน
คลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ⁽²³⁾

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลแม่ข่ายในจังหวัดนครราชสีมา ควรมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานของคลินิกหมอครอบครัวให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เพื่อให้คลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมินั้นสามารถดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันทั้งจังหวัด
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลแม่ข่ายในจังหวัดนครราชสีมา ควรมีการควบคุมกำกับการปฏิบัติงานคลินิกหมอครอบครัวหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยบริการมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าพบข้อบกพร่องก็จะสามารถหาแนวทางแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลแม่ข่ายในจังหวัดนครราชสีมา ควรส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องตามมาตรฐานที่กำหนด และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้
4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลแม่ข่ายในจังหวัดนครราชสีมา ควรมีการพัฒนากระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลด้านสุขภาพระหว่างโรงพยาบาลแม่ข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งคลินิกหมอครอบครัว เพื่อให้คลินิกหมอครอบครัวสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและส่งเสริมการให้บริการได้สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลแม่ข่ายในจังหวัดนครราชสีมา ควรมีการส่งเสริมและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในคลินิกหมอครอบครัวเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นและให้กำลังใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในคลินิกหมอครอบครัวที่ใกล้ชิดกับประชาชนผู้มารับบริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานคลินิกหมอครอบครัว
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมกำกับและการประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานคลินิกหมอครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัวสำหรับหน่วยบริการ. นนทบุรี. กระทรวงสาธารณสุข; 2559
2. สำนักการบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. คู่มือทีมหมอครอบครัว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมเกษตรแห่งประเทศไทย; 2557

3. ประจักษ์ บัวผัน. หลักการบริหารสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2558.
4. ชูชัย ศุภวงศ์, สมศักดิ์ ชุมทรัพย์, ศุภกิจ ศิริลักษณ์, ลัดดา ดำริการเลิศ, สุพัตรา ศรีวนิชกร, เกษม เวชสุทธานนท์. คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข; 2553.
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา. ยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาประจำปี 2565. (เอกสารอัดสำเนา). นครราชสีมา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา; 2565.
6. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา.สรุปตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ 2564. (เอกสารอัดสำเนา).นครราชสีมา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา; 2564.
7. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา. กลุ่มงานการสาธารณสุขมูลฐานและระบบสุขภาพปฐมภูมิ. ทะเบียนข้อมูลเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ.(เอกสารอัดสำเนา).นครราชสีมา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา; 2565.
8. Cohen J. Statistical power analysis for behavior science. 2nd ed. New York: Academic; 1988.
9. Likert R. The human organization: Its management and values. New York: McGraw-Hill; 1967.
10. โกศล ศิริจันทร์, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานสุขศาลาของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. 2559;9(2):252-63.
11. ศรีณยา พันธุ์โยธา, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยทางการบริหารและบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่นักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2564;21(2):152-65.
12. จรัสศรี อาจศิริ. ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการบริการแพทย์แผนไทยตามเกณฑ์คุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดหนองคาย. วารสารการพยาบาลสุขภาพและการศึกษา. 2564;4(2):57-68.
13. นาดยา คำเสนา, ประจักษ์ บัวผัน, มกรพันธ์จุฑาทะสก. แรงจูงใจและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าพนักงานสาธารณสุขในโรงพยาบาลสุขภาพตำบลจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2563;20(2):84-95.
14. เปรมากร หยาตโธสง, ประจักษ์ บัวผัน. แรงจูงใจและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2565;22(2):175-88.
15. ทศพล ใจทาน, ประจักษ์ บัวผัน, สุรัช พิมหา. ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดเลย. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2564;21(3):161-71.

16. วิลาสินี วงศ์ผาบุตร, ประจักษ์ บัวผัน. แรงจูงใจและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้และมะเร็งท่อน้ำดีของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2564;21(3): 186-99.
17. เพ็ญญา ชาดี, สุวิทย์ อุดมพาณิชย์. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านทันตกรรมป้องกันของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่น. วารสารทันตภิบาล. 2562;30(1):92-102.
18. ทิพรถาร์ คุยแก้วพะเนาว์, ชนะพล ศรีฤๅชา. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเย็บติดยาเสพติดของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2561;11(4): 47-57.
19. พีรภัทร ไตรคุ้มตัน, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (HOSxP_PCU) ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น. 2561;25(2): 90-102.
20. ปณิณวิทย์ คำสมาน, มกรพันธ์ จูฑะรสก, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสกลนคร. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2564;21(3):223-35.
21. สุทธิยา เบ้าวัน, ประจักษ์ บัวผัน. การสนับสนุนจากองค์กรและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2562;22(2):237-48.
22. กัญญารัตน์ จันทโรสม, ประจักษ์ บัวผัน, มกรพันธ์ จูฑะรสก. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2563;20(2):60-71.
23. ไพวัน แก้วปะเลิด, ประจักษ์ บัวผัน, สุรัชย์ พิมหา. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในแผนกฉุกเฉินของโรงพยาบาลรัฐเขตนครหลวงเวียงจันทน์. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2563;20(2):96-107.